

УДК 336.74

А. С. Морозов,
аспірант,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ РОЛІ ЗОЛОТА

У статті розглянуто еволюція золота як монетарного активу. Оцінено роль золота на різних етапах історичного розвитку суспільства. Визначено сучасну роль золота в економіці країн світу.

The article reviews the evolution of gold as a monetary asset. Evaluated the role of gold in various historical stages. Defined the modern role of gold in the world economy.

Ключові слова: золото, монетарний актив, резервні фонди.

ВСТУП

Золото відіграло значну роль у економічному житті суспільства. Саме золото виявилось тим товаром, що виконувало функції грошей впродовж декількох тисячоліть, саме золото стало підґрунтям для створення світової валютної системи, світовий та національний ринок золота залишається об'єктом багатьох досліджень. Динамізм економічних відносин зумовлює трансформацію ролі економічних явищ та процесів. Золото еволюціонувало з простого товару до загального еквіваленту. Але криза золотого стандарту, припинення розміну паперових грошей на золото, з однієї сторони, повернуло цей дорогоцінний метал у ряди звичайних товарів, з іншої, залишало за ним роль основного золотовалютного резерву багатьох країн світу.

Дослідження ролі золота в економіці проводилися досить широко. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців, що займалися цим питанням, можна виділити: А. Анікіна, С. Борісова, М. Дибу, В. Михальського, Дж. О'Коннора, І. Шишкіна та інших.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Виникає низка питань, а саме: чи залишається золото грошовим товаром, як змінювалися функції золота, які тенденції спостерігаються на ринку золота, яке місце займає золото в сучасній монетарній системі економіці.

Мета даної статті — визначити роль золота на різних етапах економічного розвитку світової спільноти.

РЕЗУЛЬТАТИ

Грошима могли стати ті з обмінюваних предметів, які могли бути у всезагальному користуванні. На ранніх стадіях людського розвитку такими предметами були: худоба, сіль, сільськогосподарські культури. Використання золота у функції грошей спочатку було не таким уже й зручним. Поділ шматка металу на більш дрібні частини стандартного розміру — досить складна операція. Золото в цей час виступає лише як засіб збереження вартості, про що свідчить вага та величина тогочасних аналогів металевих грошей.

Зі збільшенням географічних торговельних точок суспільство поступово починає вимагати портативності та подільності від загального еквівалента. Одночасно технологія обробки металів досягла необхідних можливостей, що дало змогу використовувати дорогоцінні метали як гроші. Оскільки золото на цей час вже виконувало одну з функцій грошей, а саме — збереження вартості, то його починають використовувати у ролі засобу платежу, а з усуспільненням торговельних відносин — і як міри вартості.

Золото має сукупність якостей, які дають йому змогу краще ніж інші товари виконувати роль загального еквівалента. Виділяють декілька таких якостей, а саме:

— економічна подільність — злиток золота, поділений на дві однакові половини, рівно вдвічі зменшується у вартості, тобто сам факт фізичного поділу на частини не зменшує вартість цих частин;

— портативність — велика вартість у невеликому обсязі, що дозволяла мати незначні обсяги цього металу при цьому зберігати значну вартість;

— однорідність — де б не здійснювався видобуток золота, воно, як правило, одноякісне;

— відносна рідкість у природі — його поклади в земній корі загалом дуже незначні (3 мг/т), а видобуток з давніх часів був надто енергомістким і важким процесом [5, с. 20];

— не схильне до впливу зовнішнього середовища — це робить золото зручним для зберігання та використання для обміну.

Використання золота у формі грошей вперше згадується у III—I тис. до н.е. у Месопотамії. Глиняні таблички з текстами, виконані клинописом у 2500 р. до н.е., згадують використання золота та срібла як форми платежу [7, с. 76]. Золото як аналог грошей використовувалося у Єгипті, в Ізраїлі та інших давніх цивілізаціях.

Коли золото було показником багатства, люди намагалися якомога рідше розраховуватися ним. У давнину не існувало однакових за розміром золотих злитків. Кожна торгова угода була пов'язана з дослідженням чистоти золота та його зважуванням, що давало можливість визначити його кількість.

Потенційні можливості золота розкриваються повністю лише тоді, коли їх було стандартизовано. Саме на цій стадії, як свідчать історичні дані, вступає в справу держава. Її роль полягала у підтримці стандарту якості ваги і, що не менш важливо, держава надавала грошам статус торгового векселя [7, с. 75]. Поява перших золотих монет датується серединою VI ст. до н.е. та пов'язана з іменем царя Лідії Креза. Монети дали змогу відмовитися від вимірів та спростити торгові операції. Процес виготовлення та підтвердження чистоти та ваги дорогоцінного металу стало першим кроком у появі національних валют.

Найбільш важливу роль в економіці країн світу золото почало відігравати на початку XIX століття. Після перемоги над Наполеоном Англія відновлює свою монетарну систему. У 1816 році там закріплюється золотий стандарт, а з 1817 року випускається нова монета — северен, яка дорівнює 20 шилінгам, або 1 фунту стерлінгові, його вага становила 22 карата (7,3 г). Северен мав єдиний стандарт вартості та мав не обмежений обіг. Розквіт золотого стандарту припадає на кінець XIX

ст., до цього часу велика кількість країн здійснюють грошові реформи, наприклад у Франції (1873 р.) чи царській Росії (1897 р.).

Паперові та кредитні гроші вільно обмінювалися на золото. Золотий вміст долара дорівнював — 1,6, фунта стерлінгів — 7,3, франка — 0,29, марки — 0,25, рубля — 0,77 г. [8, с. 474]. Першою формою золотого стандарту стає золотомонетний стандарт, оскільки монети з дорогоцінних металів перебували в обігу на рівні з іншими формами грошей.

Поява золотого стандарту була зумовлена необхідністю врегулювання фінансових відносин між країнами, встановлення єдиного еквівалента, індикатора, який давав би змогу проводити нові на той час фінансові операції: міждержавні розрахунки, надання кредитів та іноземних інвестицій [5, с. 21]. Юридично система золотого стандарту була оформлена міждержавною угодою на Паризькій конференції у 1867 році, яка визнала золото єдиною формою світових грошей. Паризька валютна система ґрунтувалася на простих правилах і забезпечувала майже автоматичну стабільність валютних курсів і рівновагу міжнародних платежів. Основними ознаками системи були:

- функціонування золота як світових грошей;
- фіксація золотого вмісту національних валют;
- конвертованість національних валют у золото;
- наявність на цій основі фіксованих валютних курсів.

Золото стає ємною частиною міжнародних економічних відносин, причому не хаотичним платіжним засобом, а системним. Золото стало основою світової монетарної системи, яка формується та активно починає розвиватися в цей час.

Разом з тим, система золотого стандарту мала певні недоліки. Вона була занадто жорсткою, недостатньо еластичною, дорогою, залежала від рівня видобутку монетарного товару. Найбільшою перешкодою для розвитку валютно-фінансової системи світу було те, що умови функціонування золотого стандарту повністю виключали можливість проведення окремими державами власної грошово-валютної політики.

Економічна ситуація в період Першої світової війни змусила відмовитися воюючі держави від золотомонетного стандарту. Було запроваджено заборону вивозу золота. Грошові системи країн стали спиратися або на "урізаний" золотий стандарт, або на паперові гроші. Винятком були США, де золотомонетний стандарт проіснував до 1933 року. В Англії та Франції було запроваджене

Рис. 1. Зміни обсягів золотих монет в обігу та у комерційних банках за 1845–1930 рр.

Джерело: побудовано за даними World gold council [3].

но золотозливкові стандарти, за якого монети в обіг не випускалися, але забезпечувався обмін банкнот на золоті зливки [8, с. 476]. Причиною переходу до золотозливкової форми було недостатність золотих запасів наявної паперовій масі грошей. Банкноти можна було обмінювати на золото, але тільки в зливках вагою 12,5 кг. Таким чином зменшувався попит на золото з боку значної частини домогосподарств.

Кінець Першої світової війни та необхідність відновлення зовнішньоекономічних зв'язків призвели до необхідності розробки нових принципів світової валютної системи. На міжнародній конференції з економічних та фінансових питань в Генуї у 1922 році відзначалося, що наявні запаси золота капіталістичних країн недостатні для врегулювання по зовнішню торговельних розрахунків та інших операцій. Крім золота і англійського фунта стерлінгів, рекомендувалося використовувати долар США. Обидві валюти, покликани виконувати роль міжнародного платіжного засобу, отримали назву девізні. Даний етап еволюції валютної системи отримав назву золотодевізного стандарту або Генуезької валютної системи. Більшість країн, таких як Німеччина, Австралія, Данія, Норвегія, ввели золотодевізний стандарт.

Основні принципи Генуезької валютної системи були аналогічні принципам попередньої, Паризької, системи. Золото зберігало роль остаточних світових грошей, залишалися золоті паритети. Проте були внесені й певні зміни. Золотодевізний стандарт являв собою таку форму золотого стандарту, за якої окремі національні банкноти розмінюються не на золото, а на валюту інших країн — девізи, а ці, у свою чергу, розмінюються на золоті зливки.

Відповідно до принципів Генуезької системи центральні банки країн-членів повинні були підтри-

мувати можливі значні відхилення валютних курсів своїх національних грошових одиниць, використовуючи методи валютного регулювання (насамперед валютні інтервенції).

Поширення золотодевізного стандарту закріпило можливу залежність одних країн від інших — долар США та англійський фунт стерлінгів стали основою ряду валют.

На цьому етапі золото залишається визначним елементом світової валютної системи, але його роль у національних валютах значно зменшується. Золото втратило функції обігу та платежу в національних грошових системах провідних ринкових країн світу. Починаючи з 1910 року зменшуються обсяги золотих монет в обігу провідних країн світу (рис. 1). До 1940 року незначний обсяг золотих монет ще обертається у Франції, Нідерландах та Бельгії, але після Другої світової війни обіг золотих монет повністю зупиняється.

Однак, девізні форма золотого стандарту проіснували недовго. Світова криза 1929—1931 років повністю зруйнував цю систему. Криза зачепила і девізні валюти. У вересні 1931 року Великобританія була змушена скасувати золотий стандарт, а фунт стерлінгів девальвувала. Це, в свою чергу, призвело до краху валют Індії, Малайзії, Єгипту, ряду європейських держав, які залежали від Англії в економічному і валютному відношенні. Пізніше він був скасований в Японії і в 1936 році — у Франції. У 1933 році в США розмін банкнот на золото було припинено, а вивезення золота за кордон заборонено, долар був девальвованим на 41%.

З 1944 року настає новий етап еволюції світової валютної системи — на Бреттон-Вудській конференції був прийнятий золотовалютний стандарт, заснований на золоті і двох девізних валютах — доларі США та фунті стерлінгів. Даний стандарт мав

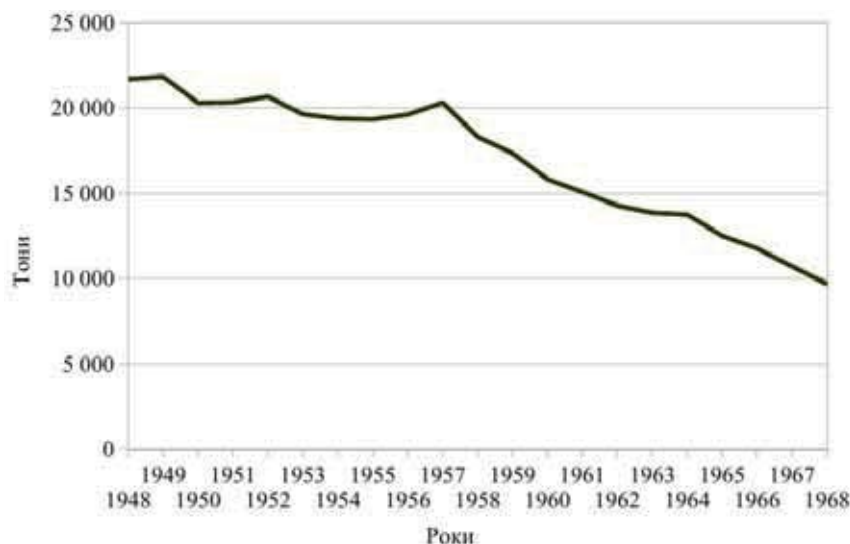

Рис. 2. Зміни обсягів золотих резервів США за 1948—1968 рр.

Джерело: побудовано за даними World gold council [4].

регулювати тільки міжнародну валютну систему, внутрішня грошова система функціонувала на базі нерозмінних кредитних грошей.

Основними принципами Бреттон-Вудської валютної системи були:

- золото зберегло функцію світових грошей;

- одночасно використовувалися резервні валюти — долар США, англійський фунт стерлінгів;

- Казначейство США встановило обов'язковий розмір резервних валют на золото за офіційним курсом 35 доларів за 1 тройську унцію, або 1 долар прирівнювався до 0,88571 г. золота;

- кожна національна грошова одиниця мала валютний паритет у золоті та доларах;

- встановлені фіксовані валютні курси, відхилення від валютного паритету без дозволу МВФ допускається тільки в межах $\pm 1\%$;

- регулювання валютних відносин здійснюється міжнародними валютно-кредитними організаціями — Міжнародним Валютним Фондом та Міжнародним Банком Реконструкції та Розвитку;

- при порушенні платіжних балансів дозволялося врегулювати їх золотом.

У післявоєнний період, коли формувалися принципи Бреттон-Вудської валютної системи, Великобританія не мала достатніх золотих запасів, щоб фунт стерлінгів міг обмінюватися на золото, і практично відмовилася від його функції девізною валюти. Фактично золото перетворилося з основної валюти на резервну.

Важливий крок до зменшення ролі золота в грошовій системі стався у 1968 році, оскільки було скасовано зобов'язання банків ФРС тримати резерви у золоті. До 1945 року усі банки ФРС були зобов'язані мати

резерви в розмірі 40% номінальної вартості банкот, випущеними ними в обіг, і 35% суми їх депозитів. У 1945 році обидві пропозиції було знижено до 25%. У 1965 році було скасовано вимоги, які стосувалися резервів для депозитів у Федеральних резервних банках, а в 1968 році те саме сталося і з банкнотами ФРС. Ці рішення зумовлені ситуацією, за якої кількість наявних грошей у населення протягом двадцяти років давали приріст у середньому 34% за рік. Такі темпи не могли б тривати, якби банкноти забезпечувались резервами золотих сертифікатів [8, с. 477—476].

Одночасно значно зменшується золотий запас у США, національна валюта якої залишається єдиною, що обмінюється на золото (рис. 2). За 20 років з 1948 до 1968 року обсяги золота у резервах США зменшилися з 21682,4 т до 9679,3 т, тобто більше ніж 2,2 рази.

Зменшення золотих запасів, інфляція, величезний зовнішньоторгівельний дефіцит США у кінці 60-х підірвало монопольну владу долара. Для вирішення даної проблеми було запропоновано реалізацію ідеї Дж.Кейнса про створення "регулюючої валюти". Такою валютою стала СПЗ (спеціальні права запозичення) — резервний та платіжний засіб, що емітується МВФ. СПЗ були створені МВФ в 1969 році. Ціна СПЗ була визначена на рівні 0,888671 грамів високоякісного золота, що, в свою чергу, мало доларовий еквівалент. У 1973 році у зв'язку із кризою Бреттон-Вудської системи СПЗ стало розраховуватися як кошик з п'яти валют: долара США, німецької марки, французького франка, англійського фунта стерлінгів та японської єни.

У 1971 році президент США Річард Ніксон скасував прив'язку долара до золота, хоча офіційно це рішення підтвердили лише у 1976

році, коли було створено так звану Ямайську валютну систему плаваючих курсів, за якою золото втрачало статус валюти взагалі, а долар перетворювався на резервну валюту. З цього моменту золото трансформується з світової валюти до звичайного інвестиційного товару, отже, золото перестає виконувати функції грошей.

Сьогодні ринок золото є доволі специфічним, оскільки він одночасно і сировинний, і фінансовий. Найбільший попит на золото формується за рахунок ювелірної галузі: у 2009 році було придбано 1747,3 т золота (55,1 млрд дол. США), що склало 52% всього світового ринку золота. На промисловість та стоматологічну галузь припало 367,6 тон золота (11,6 млрд дол. США), що склало 11% всього світового ринку. Для використання золота у якості інвестиційного товару його переплавляють у злитки, листи, монети та пластини, у цій якості було спожито 1270,9 тон золота (38,9 млрд дол. США), або 37% (рис. 3).

Дані про динаміку ціни на золото, вираженої в доларах США, за останні 40 років вказують, що за такий значний термін вартість золота виросла з 35 до 1113,75 дол. США за тройську унцію. За 40 років золото шість разів досягло максимумів і знижувалося в ціні.

Найбільш бурхливе зростання можна було спостерігати в період з 1969 по 1974 рр.. Відсутність в цей час золотодевізного стандарту вже не зобов'язувало уряд США при випуску грошей орієнтуватися на золотий запас. Крім того, саме в цей період відбувалося формування процесу вільного ціноутворення і власне ринку золота в тому вигляді, в якому він дійшов до наших днів. У цей період ціни на золото виросли в 4,5 рази (рис. 4). Економічну кризу "вільний" ринок золота пережив у кінці 70-их років. Середньорічна вартість тройської унції у 1980 році склала 612 доларів США. Був поставлений своєрідний історичний максимум, який золото змогло подолати лише в 2007 році. Такою була реакція на економічну кризу, що вразила економіку США, та на зусилля ФРС щодо відновлення зайнятості населення та ресурсів. Відновлення світової економіки послужило причиною для зниження вартості золота з 612 до 317 дол. США за тройську унцію. Якщо більш детально відстежити макроекономічну статистику США за даний період, то добре видно, що на тлі зростання економіки та скорочення безробіття попит на золото скорочується. Інвестори виводять свої активи з ринку золота, намагаючись більше заробити, інвестуючи в реальну економіку [6].

Найдовший період цінової стабільності в сучасній історії ринку

золота склався у 1986—2001 рр.. У цей період середньорічна вартість жовтого металу коливалася в межах 270—450 дол. США за трійську унцію.

Сучасний етап розвитку світового ринку золота характеризується ціновим сплеском, який вже спостерігався у 1980 році. Якщо перерахувати вартість золота з урахуванням втрати доларом купівельної спроможності з 1969 року, то можна виявити, що історичний максимум 1980 ще не досягнутий. У перерахунку на купівельну спроможність долара у 2009 році, в 1980 році середньорічна ціна золота становила 1592,66 дол. США [6]. Це свідчить, що золото піддається значним ціновим ризикам. З високою ймовірністю ціни на золото можуть значно пасти після виходу світової спільноти з кризи.

За останні 40 років золото закріплюється на світових фінансових ринках як засіб хеджування інвестиційного портфеля, як кредитний інструмент, але найважливіша сучасна функція золота — це здатність зберігати вартість, впершу чергу у формі золотих резервів.

Центральні банки та офіційні міжнародні інституції використовують золоті резерви понад 100 років. Пік їх використання припадає на 1960-ті роки, коли офіційні золоті резерви становили більше 38000 т (рис. 5).

Роль золота в режимі плаваючого обмінного зводиться до резервного активу. Проте, зіткнувшись з економічними і політичними проблемами 1970-х і початку 1980-х, центральні банки та офіційні установи, по суті, продовжували триматися за свої золоті резерви. Було всього три основні винятки. По-перше, США на аукціоні продала 500 т своїх запасів у 1975, 1978 і 1979. По-друге, МВФ реалізувала одну третину свого золота, половину на аукціоні, а половину шляхом реституції країнам-членам. По-третє, Канада, яка почала довгу серію поступових продажів золота на початку 1980-х.

Через два десятиліття після епохи Бреттон-Вудської системи, у кінці 1980-х років, центральні банки вирішили скоротити свої авуари у золоті, і загальна сукупності офіційних запасів скоротилася приблизно на 17% у період між 1980 та 2008 роках. Однак слід зауважити, що продаж золотих резервів здійснюють переважно європейські центральні банки. Росія, Китай, Аргентина, ПАР, навпаки, прагнуть до збільшення власних запасів золота. Така ситуація пов'язана з тим, що ринково розвинуті країни історично мають більшу частку золота у своїх золотовалютних резервах, наприклад США має 70,4%, Німеччина — 66,1%, Італія — 64,9%, Франція — 65,7%. Країни, що

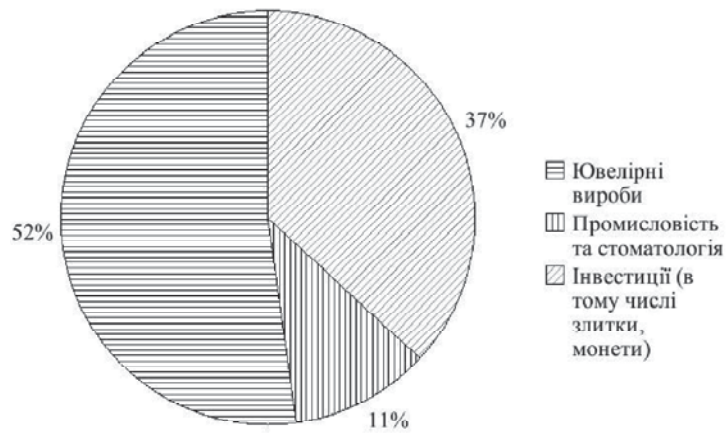

Рис. 3. Споживання золота у 2009 році

Джерело: побудовано за даними World gold council [2].

розвиваються, навпаки, в середньому мають частку золота в резервах не більш ніж 10%, наприклад, Росія — 5,1%, Індія — 6,9%, Китай — 1,6%, Україна — 3,4%.

З розвитком мережі Інтернет зростає кількість цифрових грошово-кредитних та торгових систем. У світі йде процес пошуку нових типів платіжних систем, які максимально задовольняли б усі сторони, що беруть участь у грошовому обігу, тому логічно була поява платіжних систем, що забезпечені золотом. У даний час відомо про функціонування декількох систем цифрового золота: e-gold, E-bullion, DigiGold і Gold-Money.

Система e-gold пропонує набір цифрових грошей, що мають 100% забезпечення дорожочінними металами: золотом, сріблом, платиною та паладієм. Кількісно кожна цифрова розрахункова одиниця e-gold номінується фіксованим вагою дорожочінного металу. Система платежів за допомогою e-gold виступає в якості клірингового механізму угод, заснованих на рахунках, за якими доку-

мент, що засвідчує право власності на фізичне золото, перекладається з одного рахунку на інший. E-bullion — це платіжна система, так само, як і e-gold, заснована на золотому еквіваленті. Користувач може вибрати три варіанти зберігання його електронної готівки на рахунку e-Bullion: у вагових одиницях золота, в унціях срібла або у доларах США (e-Bullion Gold, e-Bullion Silver і e-Bullion Currency відповідно). Якщо вибрати один з двох перших варіантів, сума на балансі буде постійно змінюватися залежно від ринкової вартості золота або срібла. Компанія DigiGold Ltd. здійснює випуск деномінованих в золоті цифрових грошей, що мають функцію фінансового інструменту. Планованими сферами використання DigiGold є резервні фонди, платіжні системи фінансових установ, а також система розрахунків з цінних паперів, торги в якій здійснюються на сервері Systemics Market Server (спеціалізований ринок, що дозволяє здійснювати негайний електронний розрахунок між клієнтами). Gold-Money з'явилася на ринку електрон-

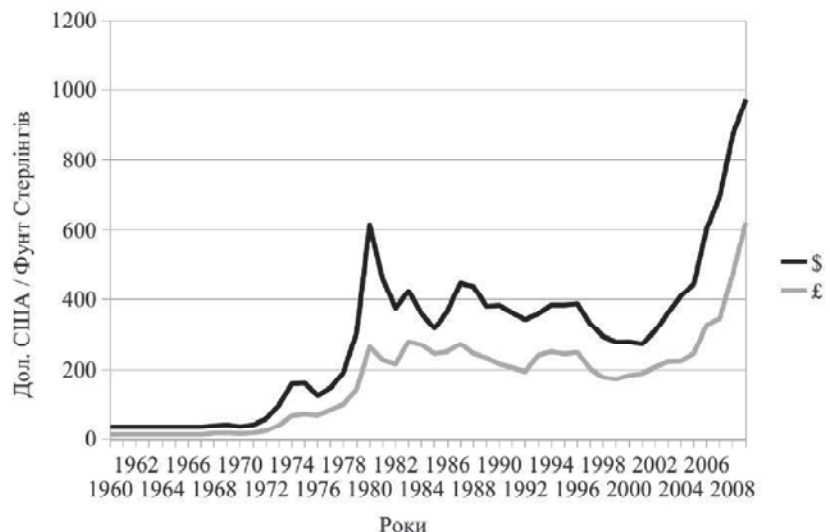
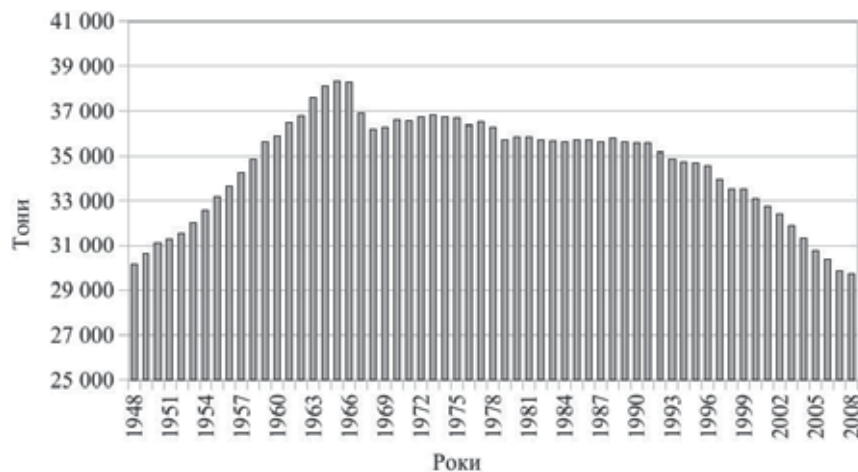

Рис. 4. Зміна ціни за трійську унцію золото на світовому ринку у дол. США та фунті стерлінгу за 1960—2008 рр.

Джерело: побудовано за даними World gold council [1].

Рис. 5. Зміни обсягів сукупних золотих резервів країн світу, включаючи МВФ, Банку Міжнародних Розрахунків, Європейський Платіжний Союз, Європейський Фонд, Європейський Монетарний Інститут, за 1948–2008 рр.

Джерело: побудовано за даними World gold council [4].

них платіжних систем у 2001 році. Система використовує в якості основного платіжного засобу електронні грошові одиниці, забезпечені власними фізичними запасами золота. GoldMoney надає своїм учасникам інвестиційні можливості, купуючи золото в період зростання його вартості, користувач має можливість у будь-який момент продати дорогоцінний метал системі GoldMoney за найбільш вигідною поточною ринковою ціною.

Економічна спільнота час від часу повертається до питання щодо повернення золотого стандарту. У першій передбачальній програмі Р. Рейгана передбачалося політика "повернення до золота". Комісія Конгресу США вивчила проблему золота, було запропоновано повне або часткове повернення до золотого вмісту долара, про паралельний обіг золотих грошей. Однак, ці пропозиції не були прийняті, оскільки комісія вирішила, що повернення до золотого стандарту знизить ефективність засобів боротьби з інфляцією. Але реальним кроком до відновлення золотого стандарту став проект "золотого (ісламського) динару".

Проект "золотого динара" був запропонований на обговорення в 2001 році малайзійським прем'єр-міністром і в той же час міністром фінансів Махатіром Мохаммадом. Ідея "золотого динара" була вперше висунута членами одного з суфійських братств, Умаров Ібрахимом Ваділью і Абд ал-Кадіром ас-Суфі.

Основною метою проекту називають акумуляцію забезпеченого золотом капіталу в мусульманському світі. В основі проекту лежить ідея "золото в обмін на енергетичні ресурси". Проект ґрунтується на укладенні домовленостей між мусульманськими країнами-учасниками

проекту, які повинні побудувати клірингову систему розрахунків золотих динарів. Таким чином, проект "золотого динара" має на увазі створення міжнародної валюти для внутрішньої та зовнішньоекономічних операцій між її учасниками та побудови надійної фінансової системи.

Була створена платіжна система E-Dinar — аналог e-gold, Gold Money, e-Bullion, та ін. Того ж року в Лабуане (Малайзія) і еміраті Дубай (ОАЕ) були засновані компанії, що займаються карбуванням золотих і срібних монет: E-Dinar Ltd і E-Dinar FZ-LLC відповідно. По суті, обидві компанії є банками, що надають, зокрема, такі послуги, як конвертація коштів клієнта в золото і проведення розрахунків у золотих динарах.

У даний час Малайзія використовує золотий динар в розрахунках з Брунеєм, Іраном, Бангладеш, Єменом, Мальдівами та деякими іншими мусульманськими країнами. Спроби використати золотий динар у розрахунках країн-членів ОПЕК нашоувхуються на активну протидію з боку МВФ.

ВИСНОВКИ

Золото завжди відігравало значну роль у суспільних економічних відносинах. Спершу воно виникає у якості засобу збереження вартості, з розвитком торгових відносин золото як найбільш вдалий товар-еквівалент починає виконувати функції обігу та платежу, а згодом — і міри вартості, перетворюючись на повноцінні гроші. На початку XIX ст. золото фактично перетворюється на монопольну світову валюту, а після Паризької конференції 1867 року за золотом юридично закріплюється функція світових грошей. Економічні та політичні кризи в світі призвели до обмеження обігу золота в ряді провідних країн світу. Спочатку золоті

монети зникають з обігу, потім ряд країн відмовляється обмінювати свою валюту на золото, а згодом залишається лише одна країна — США, яка обмінює свою валюту на золото. У 1971 році і у США вимушені відмовитися від золотого стандарту. Золото перестає виконувати функції грошей, перетворюючись на звичайний товар.

На сьогодні роль золота як монетарного активу зводиться до збереження вартості та хеджування ризиків. Воно залишається важливим елементом резервів держави та міжнародних інституцій. Хоча спостерігається тенденція, щодо зменшення загальних обсягів золотих резервів, у першу чергу за рахунок країн з розвинутою ринковою економікою. Країни з економікою, що розвиваються, навпаки, збільшують свої золоті запаси з метою зниження валютних ризиків, оскільки більш ніж 90% їх золотовалютних резервів сформовані за рахунок національних грошей інших країн. Електронні платіжні системи, що забезпечені золотом, та повернення деяких ісламських країн до золотого стандарту збільшують економічний потенціал золота, але дані факти більше свідчать про намагання знизити валютні ризики, ніж про повернення економічної спільноти до золотого стандарту.

Література:

1. Annual gold prices since 1900 // World gold council [Електронний ресурс]: <http://www.research.gold.org/prices/annual/>
2. Identifiable gold demand // World gold council [Електронний ресурс]: http://www.research.gold.org/supply_demand/
3. Monetary gold // World gold council [Електронний ресурс]: <http://www.gold.org/deliver.php?file=/value/stats/statistics/pdf/Pages%20from%20tim-green.pdf>
4. Official reserves 1948-2008 // World gold council [Електронний ресурс]: http://www.gold.org/deliver.php?file=/value/stats/statistics/xls/Gold_reserves_main_holders_1948-2008.xls
5. Дибя М., Бахтарі Е. Еволюція золота: історія і сучасність // Вісник НБУ Жовтень 2008. — С. 20—28.
6. Єлена Дуднікова. Обзор мирового рынка золота. Анализ цен и прогнозы развития до 2012 года: <http://forinsurer.com/public/10/02/19/4042>
7. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація. — К.: Книга, 2007. — 528 с.
8. Чухно А.А. Твори: у 3 т. Т. 1. Становлення і розвиток ринкової економіки. — К.: НАН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Наук.-дослід. фін. ін-т при М-ві фін. України, 2006. — 592 с.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2010 р.